

M. Sami Türk
Sakarya Üniversitesi
Alman Dili ve Edebiyatı

İstanbul Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü Lisansüstü Öğrencileri Kongresi: “Neue Wendepunkte und Reflexionen im deutsch-türkischen Kontext“

İstanbul Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü'nün Paderborn Üniversitesi'yle¹ ortak yürüttüğü ve TÜBİTAK tarafından desteklenen “Türk-Alman İlişkileri ve Kültürel Etkileşim” konulu proje kapsamında 13-14 Ekim 2011 tarihlerinde “Neue Wendepunkte und Reflexionen im deutsch-türkischen Kontext“ başlıklı bir kongre düzenlendi. Kongre, Almanya ve Türkiye arasındaki karşılıklı ilişkileri inceleme ve bunların kültürlerarası iletişime nasıl katkıda bulunacağını saptama amacını güden bu proje çerçevesinde yapılan üçüncü toplantıydı. Kongrenin en önemli özelliği Paderborn'da yapılan bir önceki toplantı gibi yüksek lisans ve doktora öğrencilerini bir araya getirmesiydi.

Kongrenin amacı Türk-Alman ilişkileri bağlamında araştırma yapan çok sayıda yerli ve yabancı genç bilim insanı için güncel yaklaşımlar ışığında geleceğe ilişkin yeni ufuklar açmak ve genç araştırmacıların sundukları lisansüstü çalışmalarına yönelik soru, eleştiri ve önerilerle bu sürece katkı sağlamaktı. Bu anlamda gerek edebiyatbilim ve dilbilim olsun gerek siyaset ve medya bilimi olsun birçok farklı alandan ve Türkiye, Almanya, Fransa ve İspanya üniversitelerinden yüksek lisans ve doktora öğrencileri bildiri sundular.

İki gün süren ve toplam sekiz farklı oturumda gerçekleşen kongre, projenin yürütücüsü Şeyda Ozil'in açılış konuşmasıyla başladı. Ozil, projenin amaçlarına ve şimdiye kadar aldığı mesafeye temas ederek bu kongrenin

¹ Proje Almanyada BMBF (Bundesministerium für Bildung und Forschung) tarafından desteklenmektedir.

niteliğinden söz edip kürsüyü projenin Almanya ayağını yürüten Paderborn Üniversitesi'nden Michael Hoffmann'a bıraktı. Bunun sonrasında Edebiyat Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Mustafa Özkan'ın, fakültenin üniversite içindeki yeri ve önemi ile TÜBİTAK'ın desteklediği bir sosyal bilimler projesinin değerine değinen konuşmasıyla birlikte ilk oturuma geçildi.

Çalışmaların ağırlık noktası edebiyat alanındaydı. Feridun Zaimoğlu, Emine Sevgi Özdamar ve Yade Kara gibi Almanya'da kültürlerarası edebiyat türünde eserleri yayınlanmış çok kültürlü yazarlar sunumların odak noktasını oluşturuyordu. Bunu dilbilim çalışmaları izlerken burada yoğunluk gazete söylemlerinin çözümlenmesine ve iki veya çok dillilik alanlarındaki incelemelere yönelikti. Diğer araştırmalarsa entegrasyon, din ve politika konuları tabanında kültür bilimi, film incelemesi olarak medya bilimi ve eğitim alanındaki çalışmaları.

İlk oturumda Alman Bundesbank Yönetim Kurulu Başkanı Thilo Sarrazin'in geçtiğimiz yıl yayımladığı kitabıyla yol açtığı tartışmayı, Hilal Sezgin'in yayına hazırladığı *Das Manifest der Vielen* kitabıyla karşılaştırarak değerlendiren Saniye Uysal Ünal, Sarrazin'in kültür anlayışını Alman düşünürü Herder'in görüşleri ışığında incelemeye aldı. Philip Bracker ise naratif röportaj metoduyla Almanya'daki Türkiye kökenli göçmenlerle yaptığı görüşmelerin ilk aşamasındaki sonuçlarını sunarken, Katharina Kim Wolff, Fatih Akın'ın *Gegen die Wand* ve *Auf der anderen Seite* adlı filmlerindeki, arka planında "kültür" olan şiddeti, cinsel, politik ve dini boyutlarıyla ele aldı.

Türkiye ve Almanya'nın etkisi arasında DİTİB (Diyamet İşleri Türk İslam Birliği)² vakfı üyelerinin dini kimlik oluşumunu araştıran çalışmasıyla Theresa Beilschmidt ikinci oturumu başlattı. Bunu Sarah Schackert'in ABD-Almanya karşılaştırmasında Türkiye kökenli nitelikli göçmenlerin asıl vatanlarına göçünü ve göç arzularını tartışan sunumu izledi.

Robert Wegener, başta Theodor Fontane'nin *Effi Briest* ve Zülfü Livaneli'nin *Mutluluk* adlı eserlerinden örneklerle Türk ve Alman edebiyatlarında "namus cinayeti" ve "düello" olgularını irdeledi. Vanessa Tuncer'in Ermeni ve Yahudi anı söylemlerini edebiyat ve korkunçluğun hafızası açısından

2 Türkisch-Islamische Union der Anstalt für Religion e.V.

değerlendirmesiyle üçüncü oturum bitti.

Günün son oturumu Matthias Jakubanis’in eğitim alanındaki ampirik incelemesini sunuşuyla başladı. Bracker gibi naratif röportaj metodundan yararlanan Jakubanis, Türkiye kökenli lise çağı öğrencilerinin edebiyat eğitiminde kökenlerinin dayandığı ve yaşadıkları ülke arasında nasıl bir kültür transferi geliştiğini, elde ettiği ilk sonuçlarla birlikte paylaştı. Katharina Johanna Bilan’ın Almanca modern edebiyatta Türk-Alman entegrasyon söyleminin ele alınmış şeklini değerlendirdiği sunumuyla kongrenin ilk günü tamamlandı.

Genç araştırmacılar günün yorgunluğunu rektörlük binasında kongre için düzenlenen sergiyle giderdiler. İstanbul Üniversitesi Almanca Mütercim-Tercümanlık Anabilim Dalı Başkanı Sakine Eruz’un hazırlayıp rehberliğini üstlendiği “The Multicultural Colors of the Ottoman Empire: The Main Actors of Pluralism: The Translators and Interpreters” başlıklı resim sergisi İstanbul’da çok kültürlülüğün renklerini sunuyordu. Çeviri işleminin ve çevirmenlerin çoğulcu yapıda bir devlette nasıl bir birleştirici köprü oluşturduğu resimler eşliğinde gözler önüne seriliyordu.

Kongrenin ikinci günü açılış sunumunu yüksek lisans tezini İstanbul Üniversitesi’nde yazan Ömer Altıntaş, Süddeutsche Zeitung ve Die Welt gazetelerindeki Alman devlet adamlarının Türkiye ziyaretleri haberlerini söylem analizi yöntemiyle araştırdığı çalışmasıyla yaptı. Oturumdaki diğer iki bildiri de yüksek lisans tezlerini proje kapsamında elde edilen materyallerle hazırlayan İrem Atasoy ile yüksek lisans öğrencisi olarak bu yazıyı yazan Sami Türk’ün sunduğu söylem analizi çalışmalarıydı. Ben, Bild Gazetesi haberlerinde Türkiye ve Türklerin medyada nasıl tanımlandığını irdelerken İrem Atasoy Hürriyet ve Zaman gazetelerinin Almanya’nın vize uygulamasına bakışını örneklendirdi.

Martina Kofler, Türk-Alman kadın yazarların eserlerinde kadın kimliklerinin oluşumunu altıncı oturumun ilk sunumu çerçevesinde göz önüne sererken, Núria Codina Feridun Zaimoğlu’nun *Kanak-Sprak* adlı eserinde kullandığı dil ve bununla ifade edilen “melezlik” kavramına dikkat çekip, *Schwarze Jungfrauen*’detek ortak noktası Müslüman olmak olan kadınların yaşamlarında dinlerinin Avrupa’daki modern algısının karşısında nasıl ötekileştiğini paylaştı.

Yedinci oturum Seda Yılmaz'ın göçmen kökenli gençlerde dil gelişimini, Almanca, Türkçe ve İngilizcedeki cümle yapılarını karşılaştırmalı olarak incelediği çalışmasıyla başlayıp, Till Woerfel'in çok dilli bir toplumda yaşayan çok dilli bireylerde dillerin ilişkisini anlamaya yönelik doktora teziyle son buldu.

Kongrenin son oturumu Fransa'dan tek katılımcı olan Martial Chambrelan'ın Türk-Alman edebiyatıyla ilgili çalışmasını ve Sandra Annika Meyer'in Emine Sevgi Özdamar'ın eserlerindeki kimlik arayışında annenin önemine dair sunumunu içeriyordu.

Kongrede her ikisi de alanlarında uzman olan iki konuk konuşmacı yer aldı. Hamburg Üniversitesi'nden Prof. Dr. Ortrud Gutjahr konuşmasında, Türk-Alman filminin tarihini, farklı yıllarda çeşitli yapımlardan belli başlı bölümler göstererek sunup bu alandaki tarihi gelişmeye ışık tuttu. Türkiye'de Türk-Alman edebiyatına ilk defa dikkat çeken ve bu alanda çalışmalar başlatan Prof. Dr. Nilüfer Kuruyazıcı ise göçün 50. yılını ve göçmen edebiyatının gelişimini tarihi bir arkaplanla özetledi.

Kongreyi diğer bilimsel toplantılardan ayıran yön, konuşmacıların ve oturum yöneticilerinin sadece yüksek lisans ve doktora öğrencilerinden oluşmasıydı. Bunun yanı sıra yüksek lisans ve doktora öğrencilerini uluslararası bir platformda bir araya getiren bu kongre, Edebiyat Fakültesi tarihinde bu formatta yapılan ilk bu denli büyük çaplı organizasyon olması nedeniyle de önemli bir yere sahipti. Kongrede geleceğin Alman Dili ve Edebiyatı öğretim üyeleri, toplantıya katılan konunun uzmanları ve benzer konularda çalışan diğer yüksek lisans ve doktora öğrencilerine, çalışmalarını sunma ve tartışma olanağı bulmuş oldular. Ayrıca yaptıkları sunumlarla, çalışmalarının gelişimi açısından farklı düşüncelerle karşılaştılar ve yeni ipuçları elde ettiler. Organizasyonda emeği geçen Alman Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı olmak üzere tüm proje çalışanlarına, İstanbul Üniversitesi'ne ve projeyi destekleyen TÜBİTAK'a teşekkürü borç bilirim.